

*У тексті використані вірші Людмили Шабаніної,
переклад українською автора*

Фаретра Ел

Ф24 Історії з бомбосховища / Ел Фаретра – К. : Саміт-книга, 2024. – 168 с.

ISBN 978-966-986-657-8

Під час тривоги або вимкнення світла нічого не залишається, як тільки згадувати цікаві історії, що трапились раніше. В цій книзі зібрані різні оповіді різних років, що набули письмового вигляду саме під час війни. Вони різні, як саме життя. Просто згадайте, як ви сиділи у бомбосховищі, знаючи що попереду ще кілька годин тривоги, а ваші сусіди розповідали історії зі свого життя – просто щоб скоротити цей час.

Тут є історія про сучасного Вільгельма Теля (не наша держава, інша війна, але ви побачите – є дещо спільне). Потім є невеличкий шматочок з реального життя театральних акторів, хоча де в них це реальне життя – на сцені чи в залі? У цій книзі також є і щось страшне, саме це і потрібно розповідати під час блекауту при свічках – буде мооооооторошно!

А потім, щоб розслабитись та усміхнутись, почитайте типову одеську історію (усі одеські автори пишуть так звані «одеські оповідання», ця збірка не виключення).

Наступна, різдвяна, історія нагадає вам про Болгарію (де, як відомо, болгарський лев був молодшим братом радянського лева). Потім, у черговому оповіданні, читач дізнається про цікаві повороти долі пересічного радянського шпигуна, які, як відомо, ніколи не виходять на пенсію (чомусь здається, що ця історія ще не закінчена...). А ще буде розповідь про історичну мандрівку до Шотландії (історія іноді повторюється в інших країнах, як то кажуть). Ну і ще – оповідь автора про власний невеличкий досвід виховання підлітків.

Останнє оповідання у цій книзі – про любов, недозволену закордонну любов радянського моряка до заокеанської комсомолки і про те, чим все може закінчитися, якщо... втім про «якщо» краще почитайте самі.

У цій книжці є усе – і сум, і радість, і жарти, і жахи, і, звісно, кохання! Різні жанри і різні сюжети. Але ж було б дивно, якщо б у бомбосховищі усі розповідали свої історії в одному стилі, чи не так?

А загалом, любов і світло завжди перемаже – вірте у це!

УДК 821.161.2'06-321.2

© Ел Фаретра, 2024

© «Саміт-книга», 2024

Передмова

Під час повітряної тривоги у бомбосховищі завжди настає такий момент, коли усі вже перезнайомились, обговорили новини, розповіли кожен про себе, а тривога усе ще триває і триває, кожен звук навіть далекого вибуху відлунюється десь аж у шлунку, а мовчання присутніх дає змогу підсвідомому страху оволодіти вами. Саме тоді потрібно відволіктися – й настає час усіляких цікавих оповідей з життя товаришів по схову. В мене завжди була купа цікавих історій – я колишній моряк, а моряки в усі часи полюбили байки про далекі краї та пригоди на межі розумного. Звісно, я вже давно на березі, але моє життя і досі пов'язано з морем та мандрами, що завжди надають багато цікавих сюжетів, тим більше, що деякий час я провів за кордоном.

Як це не дивно, але тривале сидіння в бомбосховищі, а потім і багатогодинні відключення світла, що взагалі-то не спонукають до творчості, надали мені змогу трохи впорядкувати історії різних років, що сталися зі мною або з моїми знайомими у різних частинах нашої планети.

Це оповідання різних жанрів та стилів – так само, як оповідачі у бомбосховищі не надто ретельно обирають певні теми своїх розповідей, так і я обрав з багатьох просто найцікавіші з моєї точки зору історії і вирішив ними поділитися. У цій книжці ви знайдете і пригоди, і детектив, і трохи містики, а також історії про кохання, різдвяне диво та ще багато чого. Чого у цій книзі майже немає – війни. Мені здається, що ще рано писати про нашу війну. Рано, бо наразі хочеться зірватися на крик і на матюки – вигляд зруйнованих міст не сприяє красному письменству.

Можливо, деякі з моїх оповідей трохи сумні, але ж і часи на дворі не вельми веселі. Хоча і усміхнутися у цій книжці теж є над чим, а герої, яких ви зустрінете на її сторінках, – все ж таки переважно оптимісти. Тож не переживайте: все закінчиться добре.

Ця книга призначена для тих, хто любить увечері почитати стару добру паперову книжку на канапі з горнятком чаю або келихом од-

носолодового віскі, хоча, як я сподіваюсь, електронна версія у метро або в тому ж сховищі під час тривоги теж буде цікава. А ще я щиро сподіваюся, що до того часу, як вона вийде, бомбосховища вже не будуть потрібні, а темні сили, що нас мучать, заберуться у своє лігво на болотах, де і здохнуть у муках.

Чи реальні викладені тут історії? Так. Майже. А також всі імена, прізвища та професії персонажів теж реальні, щоправда, не всі імена відповідають прізвищам і згаданому виду діяльності, а описані події не завжди відбувалися в реальному житті саме так, як написано, з тими ж людьми, в тій же послідовності і з такими ж наслідками. Якщо відбувалися взагалі. Тому я обмовлюся, що будь-який збіг імен, прізвищ, а також усього, що відбувається на сторінках книги з чимось конкретним життям, є суто випадковим. Проте автор не втомлюється висловлювати подяку прототипам всіх своїх персонажів за появу в його житті та за надану можливість спостерігати за ними деякий час.

А ще я хочу висловити особливу подяку за неоціненну допомогу актрисі, поетесі, гарній людині та красивій дівчині, яка любить мистецтво – Людмилі Шабаніній. Крім того, безумовно, автор висловлює величезну теплу, душевну та дуже сердечну подяку за справжнє натхнення і підтримку гарній, розумній, елегантній та милій дівчині Варварі Пітерській.

Ну, а найбільша подяка, звісно, тим людям, що тримають наше небо і крок за кроком визволяють нашу землю. Про цю війну ще напишуть книжки. Багато цікавих книжок напишуть. Не тільки про війну. Про людей на війні. Про життя та про кохання. І про їхню роботу. Тяжку бойову роботу, без якої не було б ані цієї книги, ані, можливо, нас із вами. Дякую цим людям і низький уклін їм усім!

Що ж, ви, напевно, вже втомилися від новин, походів у бомбосховище та сидіння при свічках у холодних квартирах. Тому візьміть горнятко чаю (віскі під час війни краще не треба) та плед (можна ще додати kota – він ніколи не завадить) і йдіть на канапу читати цю книгу – вона точно допоможе відволіктися.

Приємного читання!

Капітан Ел Фаретра

Стрелець

Джала щільно притиснувся здоровою щокою до прикладу АК-47. Він був шульгою, але його ліва щока від народження була майже без шкіри – хвороба залишила йому на цій щоці лише якусь подобу пергаменту, через що обличчя Джали виглядало вельми люто навіть якщо він усміхався. Саме тому він цілився правим оком – віддача автомата могла в момент здерти цю жалюгідну подобу шкіри. Він був гарним стрільцем, і першими трьома пострілами розніс три пивні пляшки за сто метрів, майже не цілячись. Залишився останній постріл – заліковий, так би мовити. Найважливіший постріл у його житті. Але він ніяк не міг заспокоїти ціль, яка категорично не хотіла завмерти на лінії прицілу. Серце Джали перетворилося на молот, а піт заливав очі в буквальному значенні – пустеля додавала складнощів. Джала намагався не думати про ціль, але це погано виходило: у прорізі прицілу була його п'ятирічна донька.

Дівчинка спокійно стояла метрів за сто від стрільця у темній сукенці та звичайних пластикових шльопанцях на босу ногу – вона знала, що тато все має зробити правильно. Вона трохи жмурилася від майже полуденного сонця, що світило їй у вічі, а ще їй хотілося почухати ніс – пилюка пустелі не давала спокою – але дівчинка знала, що цього робити ні в якому разі не можна, бо тато може схибити. Вона не думала про те, що буде з нею, якщо тато схибить, вона просто думала, що він може сильно засмутитися, а дівчинка не хотіла засмучувати тата – адже вона так рідко його бачить! У тата рідкісна для бедуїна робота – він моряк, тому буває вдома усього кілька разів на рік. Іноді вони всією сім'єю приїжджають у гості до її прадіда – сюди, в пустелю, адже той досі кочує разом зі своїми верблюдами. Тільки цього разу вони приїхали не всі – з ними нема її трирічного братика, який несподівано захворів. Місяць тому вони грали в м'яч у дворі неподалік своєї міської квартири, як раптом він упав. М'ячик відкотився убік, а братик залишився лежати на землі, як велика лялька...

Хлопчик незабаром прийшов до тяти, тато з мамою повезли його до лікаря, а коли повернулися, то нічого не сказали, тільки почали ховати очі і відповідати невпопад. Колись весела родина перетворилася на компанію привидів. Дівчинка чула уривки фраз, які вона погано розуміла, але була вже достатньо дорослою, щоб зрозуміти слова «пухлина», «операція» та «сімдесят тисяч доларів».

А декілька днів тому мама з татом сказали, що треба їхати до її прадіда — голови роду, який точно щось вигадася. День їзди пустелею на старенькому пікапі, який бачив ще Лоуренса Аравійського — і вони з татом сидять перед прадідом — східним мудрецем у традиційному одязі, який задумливо потягує свій кальян.

Голова роду суворо насупився і заговорив. Він говорив повільно і поважно, але дівчинка зрозуміла, що гроші можна знайти, але це буде довго — верблюдів швидко не продаси (не сезон), а фамільні коштовності лежать у надійному місці, до якого не один день шляху, а потім їх треба ще продати, щоб отримати гроші. Загалом батьки отримали всього трохи більше десяти тисяч і запевнення, що весь рід збиратиме гроші на лікування.

Дорога назад була похмурою. Зазвичай веселий тато зараз мовчав. Дівчинці теж не хотілося розмовляти — вона встигла полюбити свого братика ще до його народження, адже сама просила батьків принести їй братика, щоб їй було з ким гратися. А тепер він лежить у місті, у лікарні, облутаний дротами та трубками, а лікарі навколо нього тільки хитають головами.

Заговорило радіо. Випуск новин був присвячений подіям у зоні бойових дій, яка починалася за півсотні кілометрів від них — якісь люди у камуфляжі напали на нафтове родовище та відняли близько двохсот тисяч доларів. Так, нафтовики у цих місцях навіть не можуть порахувати точно, скільки у них забрали — майже всі розрахунки тут ведуться готівкою.

Дорога звивалася серед пагорбів з рідкісною рослинністю. Власне, це була подоба дороги, занесена пилом і піском. Тато, як зрозуміла дівчинка, замислився і загубив шлях. Він зупинив машину і виїшов, нервово грюкнувши дверцятами. Пейзаж з усіх боків був абсолютно однаковий: ряди невеликих, покритих виснаженими рослинами, пагорбів — аж до обрію. Тато притулився спиною до кузова пікапа і закурился.

Дівчинка мовчки підійшла до нього і обняла, притулившись усім худим тільцем. Вони довго стояли так, обійнявшись, переживаючи спільне лихо, поки сонце, що не знає співчуття, не почало відчутно пекти. Ранок закінчувався, і треба було їхати. Тато заліз на дах машини — та ж вервечка пагорбів і горбків, але раптом йому здалося, що він бачить сліди коліс за найближчим з них. Справді, обігнувши пагорб, вони побачили великий брудний білий джип і поряд з ним п'ятьох чоловіків у камуфляжі. Якщо загубився у пустелі і бачиш людей — йди до людей. Таке тут головне правило. Щоправда, ці люди озброєні. Але давати задній хід було пізно: тата з донькою помітили.

Що можуть робити в пустелі люди у камуфляжі та зі зброєю? Звісно, просто практикуватися у стрільбі з автомата Калашнікова: метрів за сто від них стояла низка порожніх пляшок з-під пива, а в руках у кожного з цієї п'ятірки було ще по одній пляшці. Вони ліниво ковтали своє пиво і стріляли по мішенях, майже не цілячись. Іноді вдавалося влучити, але здебільшого кулі просто орали пил пустелі за пляшками. Обличчя цих людей не були приємними, а крім того, у двох на голених черепах виднілися бліді шрами, а в ще одного шрам розтинав все обличчя. Незважаючи на військовий камуфляж, жодних знаків розрізнення на них не було.

Просто проїхати повз них було поганою ідеєю, тим більше, що ця група призупинила своє заняття і вичікувально дивилася на гостей. Дівчинка інстинктивно втиснулася у сидіння. Її тато виїшов з машини, зобразивши найщирішу усмішку, на яку було здатне його зіпсоване хворобою обличчя. Він щось говорив цим людям, показуючи то на неї, то на пустелю. Ті мовчки слухали, не виявляючи емоцій.

Один з них, кремезний здоровань, стояв, злегка похитуючись і широко розставивши ноги: мабуть, йому доводилося протистояти ударам хвиль пива зсередини живота. Несподівано він підійшов до тата нетвердою ногою і простягнув йому автомат, кивнувши на мішені. Той узяв його і кількома пострілами розстріляв усі пляшки, майже не цілячись. На обличчях людей у камуфляжі з'явилася подоба усмішок. Тоді хиткий здоровань дістав з сумки на боці яблуко. Воно було таке яскраве і фаніне і так контрастувало з похмурим кольором пустелі, що дівчинці відразу захотілося вп'ятися в нього зубами. Але здоровань нахилився до однієї з старих спортивних сумок, що валялися біля його

ніг – вона виявилася набитою пачками грошей. Це були американські долари – дівчинка вже їх бачила, коли її прадід вручав батькові все, що йому вдалося знайти. Гроші виглядали так само блякло і запорошено, як і все навколо. Здоровань витяг сотенну купюру і показав на яблуко. Тато низав плечима, а здоровань підкинув яблуко високо вгору. Секунда – і воно впало назад із охайною діркою посередині. Здоровило посміхнувся якоюсь недоброю посмішкою і дістав ще одне яблуко. При цьому він жестом показав на машину з дівчинкою і штовхнув ногою сумку з грішми...

...І ось дівчинка мовчки стоїть серед барханів, адже тато сказав стояти тихо, щоб усе було ОК – отже, треба стояти тихо, і все буде ОК. У неї на голові стигле соковите яблуко, яке дуже хочеться з'їсти. Воно привабливо відливає червоним бочком («яблучко сміється», як любить говорити мама дівчинки), завдяки цьому сонячному відблиску Джала бачить його і намагається посадити на прищіл. Тремтіння в руках неймовірне. Начебто в руках відбійний молоток, а не автомат. Джала опустив зброю і заплющив очі. «Це погана ідея, – подумав він, – це дуже погана ідея! І навіть я погодився?!»

– Слыш, пацан, ты будешь стрелять или нет? – голос за спиною перервав його думки.

– Серега, он зассал, – це вже інший голос. Вони говорять своєю мовою, але Джала трохи знає цю мову – він моряк, а значить, людина світу, яка трохи розуміє всі мови.

– Сколько раз говорить: никаких имен, позывные вам зачем, уроды? – Це вже третій голос, – А если он ей чайник разнесет и потом плакаться пойдет к пиндосам? На хера вам этот цирк?

– Не пойдет он никуда плакаться, – похмуро відгукнувся перший голос, – зуб даю – не пойдет. Он в молоко выстрелит и тихо сплетает. Сто косых ставлю. Это ты, Бывалый, зассал.

Він наголосив на позивному «Бывалый». За спиною у Джали пролунав брязкіт затвора і шум метушні.

– Ша, пацаны, ставлю рубль, что попадет, – втрутився ще один голос, при цьому він гидко засміявся, але метушня стихла.

Джала зробив кілька глибоких вдихів. Дід не дуже допоміг: хоч вони і за межами зони бойових дій, але в пустелі немає ні кордонів, ні окопів – поряд йде війна, і довкола гуляє багато неприємних людей

зі зброєю, бізнес йде погано, і з цих причин серед своїх назбирали трохи більше десяти тисяч доларів, а цього вистачить лише на дорогу та проживання. Сама операція коштує сімдесят. Звісно, дід може сходити у свій «банк» – місце в пустелі, де зариті сімейні коштовності, але це час, якого немає, адже їх не тільки треба знайти, а й продати...

Дід його в дитинстві вчив, що треба злитися зі зброєю, стати з нею одним цілим, вrostи в неї – тоді можна поцілити у будь-що. Джала через плече глянув на своїх глядачів – п'ятеро у камуфляжі вичікувально дивилися на нього. Він повільно перекавав автомат в іншу руку, знову підняв його і притиснув до лівої, хворої, щоки. Автомат був старий, з дерев'яним прикладом, який неприємно ліг на стару рану. Але – біль вбивається болем – душевні страждання таки трохи заглушилися фізичним дискомфортом. Він уявив, що цей дерев'яний приклад врастає в його щоку, пускає паростки, що біль – це хвороба росту, а насправді він разом зі зброєю перетворюється на одне чудове сильне дерево, яке може протистояти будь-якому урагану. Тремтіння поступово припинялося. Джала почав рахувати до сімдесяти – стільки тисяч йому було потрібно. Коли він дійшов до тридцяти, його гілки ще ворухилися від вітру, до шістдесяти – залишилося тільки тремтіння окремих листків і його вказівний палець почав ледь помітний рух по спусковому гачку, при слові «сімдесят» бойок розбив капсулю, і куля почала свій відлік – відлік життя чи смерті...

Джала повільно опустився навколішки. З розірваної щоки текла кров. Він був у цей момент повітряною кулькою, з якої випустили повітря. Все. Час зупинився. Більше не було жодних думок. Він не міг навіть подивитися у бік своєї нещасної мішені. Серце завмерло в поганому передчутті.

– ...Тату, можна я з'їм яблучко? – Голос доньки вивів його з прострації. Дівчинка стояла перед ним, тримаючи в руці злощасне яблуко, збоку якого було вирвано шматок, нагадуючи емблему фірми Apple.

Джала судомно схопив ротом повітря та кивнув. Дочка несподівано посміхнулася і з хрускотом ветромила зубки в стиглу плоть яблука. Безневинна сцена повернула Джалу до дійсності – ця лютого вигляду людина, що пройшла майже всі океани і моря, що побувала у полоні у піратів і горіла на танкері, цей чоловік ривком притис дівчинку до себе і розплакався.